

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КЛАСИФІКАЦІЇ ПОСАД ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ ПРО ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ УКРАЇНИ В РАМКАХ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОЇ РЕФОРМИ

Решетнік А. Р.

аспірант юридичного факультету
Сумського державного університету

E-mail: anastasiya1009@mail.ua

У статті розглянуто питання класифікації посад державної служби у порівняльному аналізі законодавчих актів України у рамках адміністративно-правової реформи.

Ключові слова: класифікація посад, державна служба, аналіз актів законодавства, адміністративно-правова реформа.

В статье рассмотрены вопросы классификации должностей государственной службы в сравнительном анализе законодательных актов Украины в рамках административно-правовой реформы.

Ключевые слова: классификация должностей, государственная служба, анализ законодательных актов, административно-правовая реформа.

In the article the questions of classification of positions of government service are considered in the comparative analysis of legislative acts of Ukraine within the framework of administrative legal reform.

Keywords: classification of positions, government service, analysis of legislative acts, administrative legal reform.

Започаткування в Україні адміністративної реформи, яка має на меті розбудову нашої країни як демократичної, правової та соціально успішної держави та орієнтацію на світовий досвід управління, обумовлює спроби вдосконалення та оновлення системи адміністрування в органах влади.

Оскільки переважна більшість економічних та соціальних реформ проводиться силами державних службовців, започатковано й модернізацію цього інституту.

Правові та деякі інші аспекти регулювання державної служби досліджуються відомими науковцями у сфері державного управління, такими як Ю. Битяк, О. Воронько, С. Дубенко, Т. Желюк, В. Захарченко, В. Мартиненко, О. Оболенський та ін. Але оновлення законодавства потребує детальнішого дослідження, зокрема відносно класифікації посад.

Широке різноманіття державних службовців обґрунтовано ставить питання щодо класифікації їхніх посад. Доцільно вказати, що ще за часів Петра I у Російській Імперії від 1722 р. існував «Табель про ранги», згідно з яким вирізняли 94 найменування посад, що були об'єднані у 14 класів. Як документ, із певними змінами, він проіснував фактично до 1917 р. [6, с.95].

На даний час визначальними характеристиками класифікації посад державної служби є:

- *положення чинного законодавства;
- *обсяг і характер владних повноважень;
- *рівень компетенції на конкретній посаді.

Виходячи з першої характеристики, Закон України від 16 грудня 1993 р. № 3723-ХІІ «Про державну службу» встановлює сім категорій посад державної служби, яким відповідають п'ятнадцять рангів [3].

В умовах адміністративної реформи та адаптації вітчизняного законодавства до норм права країн європейського союзу прийнято оновлений Закон, який регулює відносини у сфері підготовки пропозицій щодо формування, забезпечення та реалізації загальнонаціональної політики державної служби та надання адміністративних послуг. Імплементация європейських адміністративно-правових норм у вітчизняне законодавство зумовлює принципово нові стандарти у даній галузі правовідносин, і зокрема суттєво нівелює стару класифікацію посад державної служби. Надалі з'ясуємо ці відмінності та можливості співвіднесення теперішніх категорій посад державних службовців з підгрупами посад за новим Законом.

Базою для дослідження слугуватиме два законодавчих акти:

1) Закон України «Про державну службу» від 17.11.2011 № 4050-УІ *(новий, набере чинності з 01.01.2015)*.

2) Закон України «Про державну службу» від 16.12.1993 № 3723-ХІІ *(що діє на даний час)*.

Перед тим, як проводити аналіз законодавства, необхідно зазначити, що Закон від 17.11.2011 року так і не вдалося ввести в дію, як це планувалося до 01.01.2014 року, оскільки цьому заважає декілька об'єктивних економічних та політичних факторів. Зокрема, перенести вступ закону в силу на 1 січня 2015 року довелося через відсутність коштів на реформування оплати праці держслужбовців.[1]

Президент України підписав Закон №714-УІІ "Про внесення змін до закону України "Про державну службу", який відкладає вступ в силу оновленого Закону до 1 січня 2015 р. в цілому, оскільки перенесення його в окремих частинах було недоцільним.

Даний Закон щодо змін було розроблено та прийнято за основу з метою узгодженого і синхронного введення його в дію з новою редакцією Закону "Про службу в органах місцевого самоврядування", а також передбачення відповідних витрат для реалізації цих актів у бюджеті України на 2015 рік. Передбачається, що відстрочка дозволить у проекті держбюджету передбачити кошти для реалізації оплатних положень.

Отже, починаючи аналіз, слід акцентувати увагу на найбільш вагомих перетвореннях та новаціях та дати їм об'єктивну оцінку.

На думку автора перерозподіл посад на групи та підгрупи в Законі від 17.11.2011р.№ 4050-УІ є дещо суперечливим та ускладненим нововведенням.

Відповідно до статті 6 нового Закону, посади державної служби замість існуючих за попереднім законодавством семи категорій поділятимуться на п'ять груп та на дев'ятнадцять підгруп. Поділ на групи можна вважати, хоч і незначним, але кроком уперед, адже у ньому використано і функціональний критерій, в першу чергу, участь службовця у формуванні державної політики і критерій обсягу компетенції та

відповідальності на посаді. Наприклад:

- *керівник органу влади;
- *керівник самостійного структурного підрозділу;
- *керівник територіального органу;
- *керівник структурного підрозділу територіального органу;
- *інші службовці.

У спрощеному варіанті це можна розуміти так:

В I-ій групі опинилися керівники органів та їх заступники, члени державних колегіальних органів та голови місцевих державних адміністрацій (далі - МДА) і їх заступники;

в II-ій групі - керівники (і заступники керівників) структурних підрозділів загальнодержавних органів влади і МДА, керівники (і заступники керівників) територіальних органів;

у III-ій - керівники структурних підрозділів територіальних органів

IV- інші службовці міністерств та апаратів президента, парламенту, уряду;

V- інші службовці усіх інших органів влади. Але подальша деталізація щодо поділу посад на підгрупи і критерій, за яким вони визначаються не визначена[5].

Відповідно до ст. 25 чинного на сьогодні Закону основними критеріями класифікації посад державної служби є організаційно-правовий рівень органу, який приймає їх на роботу, а також обсяг і характер компетенції на конкретній посаді, роль і місце посади в структурі органу. При цьому конкретних принципів поділу посад, а також віднесення до тих чи інших категорій за останніми двома критеріями Закон, що діє на даний час не передбачає. Отже, існують проблеми при практичному застосуванні ст. 25, оскільки вона містить неповний перелік посад, віднесених до семи категорій [4].

Отже, Законом України «Про державну службу» від 17.11.2011р. № 4050-УІ запроваджено новий підхід до класифікації, який полягає у повній відмові від включення назв окремих посад або їх переліків до тексту цього Закону, а також відмові від поняття «віднесення посад до категорій посад державних службовців».

Водночас установлюється два основних критерії класифікації, які тепер слід розуміти не як вичерпний перелік посад, а як процес, що має відбуватися регулярно, щоразу при розробці штатного розпису у державному органі відповідно до встановлених у Законі від 17.11.2011р. № 4050-УІ принципів та критеріїв поділу на групи (I, II, III, IV, V) та підгрупи (кожна з груп поділяється на чотири підгрупи з двозначним числовим визначенням). Відповідальність за належність конкретної посади до тієї чи іншої підгрупи і відповідно за законність витрачання бюджетних коштів на оплату праці (в частині встановлення розміру посадового окладу) будуть нести посадові особи, які погоджують і затверджують штатний розпис [2].

Таким чином, стає зрозумілим, що співвіднести наявні в діючому Законі категорії посад державної служби з підгрупами посад неможливо, оскільки відбувається перехід від лінійної та не зовсім злагодженої системи, до двомірної і більш врегульованої.

Приємним фактом є те, що поділ посад на групи та підгрупи встановлює більш чітку класифікацію, залежно від характеру та обсягу посадових обов'язків порівняно із Законом від 16.12.1993 № 3723-ХІІ.

Такий оновлений підхід насамперед ґрунтується на функціях та обов'язках, що виконують працівники, тобто на суті професійної діяльності та обсягу відповідальності, а не на правовому статусі цих органів.

На основі викладеного матеріалу можна сформулювати твердження, що у Законі, який набере чинності з 01.01.2015 застосований новий підхід до класифікації посад, який полягає у:

1) відмові від механізму віднесення посад, не передбачених у Законі, до державних службовців;

2) відмові від віднесення до відповідних категорій вичерпного переліку посад державної служби, як це відбувалось у попередньому Законі України «Про державну службу» та відповідних актах Кабінету Міністрів України. Замість цього таке розподілення відбуватиметься щоразу під час формування штатного розпису кожного органу державної влади відповідно до встановлених у законі засад поділу посад на групи і підгрупи.

До визначення критерію розподілення за таких умов належатимуть характер та обсяг посадових обов'язків, а саме, виконання керівних функцій та розповсюдження юрисдикції органу державної влади, у якому працює особа, тобто на всю територію держави чина певну адміністративно-територіальну одиницю.

Такий принцип впорядкування дозволить встановити більш логічну і прозору систему оплати праці, виходячи з ідеї рівнозначної оплати за однакову працю, та вплинути на специфічні міжпосадові, міжвідомчі та міжрегіональні розбіжності в оплаті праці державних службовців.

Разом із позитивними впровадженнями та новаціями введення оновленої організації державної служби несе за собою та спричиняє низку проблемних аспектів. Мається на увазі, ймовірно пониження статусу окремих посад. Щоб вирішити дане питання центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, що забезпечує формування та реалізацію єдиної державної політики у сфері державної служби, враховується даний недолік у положенні про порядок присвоєння відповідним категоріям працівників рангів, які відповідатимуть раніше присвоєним.

Якщо дані неточності будуть враховані та врегульовані, то загалом службовці отримають вищі ранги, ніж мають на сьогодні. Передбачається, що з набранням чинності Закону керівники апаратів або керівники державних органів кожному державному службовцю присвоять ранг у межах нової класифікації посад, дійсно з урахуванням раніше присвоєного рангу у особливому порядку, який повинен бути доопрацьованим та розробленим Нацдержслужбою України.

Також недостатньо розглянутим є питання віднесення окремих посад до державної служби, а саме, потенційної можливості віднесення їх до посад, які виконують функції з обслуговування. В даному випадку Національне агентство з питань державної служби пропонує передбачити нормативними актами збереження умов праці та соціального захисту відповідним категоріям працівників, які на момент набрання чинності Закону працюватимуть на вказаних посадах.

Висновок із проведеного дослідження. Отже, підводячи підсумки проаналізованого матеріалу, слід зробити висновок, що законодавство у сфері державної служби продовжує оновлюватись та вдосконалюватись в рамках положень адміністративно-правової реформи. На даному етапі свого розвитку та модернізації нормативно-правові акти, що регулюють дану сферу правовідносин увібрали в себе деякі позитивні напрацювання, сформовані науковцями та практиками з часу прийняття попередніх документів. Важливим позитивним моментом є переосмислення сутності державної служби та сприйняття її не лише як виконавця завдань і функцій держави, а як стійкого правового інституту, направлено на підготовку пропозицій щодо формування державної політики в даній сфері та надання адміністративних послуг. Це говорить про те, що державна служба має бути осмислена не тільки з позицій суто допоміжного механізму, який забезпечує функціонування органів влади, - а перш за все, як головного інструменту забезпечення реалізації прав і свобод людини та загальносуспільних інтересів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- 1.) Про внесення змін до Закону України «Про державну службу»: Закон України станом на від 19.12.2013 № 714-УІІ/[Електронний ресурс] / Верховна Рада України. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/714-7>
- 2)Про державну службу:Закон України від 17.11.2011 № 4050-УІ / [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4050-6>
- 3)Про державну службу: Закон України від 16 грудня 1993 р. № 3723-ХІІ / [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3723-7>
- 4)Класифікація посад державної служби: перехід від лінійної до двомірної системи [Електронний ресурс] / Коментар Управління Голодержслужби України в Полтавській області. - Режим доступу: <http://nads.gov.ua/sub/poltavska/ua/publication/content/6289>
- 5)В. Тимошук, О. Курінний, *Новий закон про державну службу: новели та проблеми* [електронний ресурс] /В. Тимошук, О. Курінний // «Юридичний вісник України». - 2013р, 4 -10 лютого. - № 5 (866). - С. 4-5. Режим доступу: <http://www.pravo.org.ua/publicna-administratsiia/derzhavna-sluzhba/833-2012-02-06-09-03-15.html>
- 6) Стеценко С. Г. / Адміністративне право України / Навчальний посібник. - К. - Атіка, 2007. - 624 с

Решетнік А.Р. Порівняльна характеристика класифікації посад за законодавством про державну службу України в рамках адміністративно-правової реформи / А.Р. Решетнік // *The genesis of genius: науково-періодичне професійне видання*. - Женева (Швейцарія): Міжнародний науково-практичний конгрес економістів та правників, 2014. - С.117-122